

CĂSĂTORIILE MIXTE ÎN TRANSILVANIA LA SFÂRȘITUL EPOCII MODERNE. CONSIDERAȚII DEMOGRAFICE

SORINA PAULA BOLOVAN
IOAN BOLOVAN

În dialogul cu fata ei, Persida, pe marginea iubirii acesteia pentru Ignatius (Națl) Huber, Mara (celebrul personaj feminin din romanul omonim scris de Ioan Slavici) mărturisea: “Dumnezeu știe cât m-am gândit eu la voi, cât am ostenit pentru voi, cu câtă inimă v-am purtat de grijă, și nu poate să mă pedepsească atât de aspru. Dacă te-aș vedea moartă, ar fi pierdută toată bucuria vieții mele, dar aș zice c-au mai pățit-o și alte mame ca mine și m-aș mângâia în cele din urmă. Neam de neamul meu nu și-a spurcat însă sângele!”¹. În fine, după ce i s-a născut nepotul din legătura celor doi tineri, și se punea problema botezării copilului la biserica romano-catolică, Mara se zbătea într-o mare dilemă: “O durea pe Mara că nepotul ei n-o să fie creștin adevărat, dar recunoștea și ea că numai așa se poate îmblânzi Hubăr cel îndârjit”². Cât este ficțiune, câtă realitate exprimă aceste pasaje din romanul scris de Ioan Slavici în cursul anului 1894? Să mergem mai departe însă și să comentăm alte două pasaje din memoriile scriitorului arădean, scrise cu începere din anul 1924: “Nu trăiau românii împreună, ci alătura cu ceilalți, ce-i drept în bună pace, dar nu împreună. Nu tot așa și eu, deși mama stăruia cu multă hotărâre în gândul că cu străini din același blid să nu mănânci”³. De asemenea, cu ocazia pelerinajelor anuale ce se făceau vara, de 15 august, la mănăstirea romano-catolică Maria-Radna, cetele de pelerini treceau chiar prin fața casei din Șiria unde a copilărit scriitorul, ai cărui părinți au fost tentați nu o dată să se alătura acestora. “Pentru tata-bătrân, însă orișice îndemn de felul acesta era păcătos. În gândul lui, plăcută nu putea să-i fie lui Dumnezeu decât osteneala celor ce se duc la

---

¹ Ioan Slavici, *Proză. Povești. Nuvele. Mara*, ediție de D. Vatamaniuc, vol. II, București, 1979, p. 345.

² *Ibidem*, p. 506.

³ Ioan Slavici, *Lumea prin care am trecut. Memorialistică. Publicistică*, ediție de Constantin Mohanu, București, 2004, p. 112.

vreuna din mănăstirile ortodoxe, deci în adevăr creștinești”⁴. Cu siguranță că asemenea texte, fie ele de ficțiune, fie ele de memorialistică, au o doză mare de adevăr, însă absolutizarea lor nu ne prea ajută în tentativa de a reconstitui un fenomen extrem de complex (căsătoriile mixte), cu conotații nu numai demografice, dar și etno-confesionale, sociologice, culturale etc.

Identitatea individului uman presupune apartenența acestuia la o comunitate religioasă, la o masă etnică, la o națiune, apartenență fie moștenită fie obținută în cursul vieții prin procesul de socializare. Într-o exprimare simplificată, diversitatea etnică a umanității s-a exprimat concurențial prin relația etnologică NOI și EI, pe care s-a întemeiat și conștiința națională. De pe această bază, mai toate națiunile și-au construit imaginea despre sine, autoreceptându-se, însă, în același timp, studiindu-se și în raport cu CEILALȚI. De-a lungul istoriei, până după Primul Război Mondial, majoritatea popoarelor din Europa Centrală și de Sud-Est au fost trăit într-o stare de insecuritate cvasipermanentă în ceea ce privește frontierele și ființa lor etnică, identitatea lor confesională. Evident, o atare zestre geopolitică a impregnat urme adânci în conștiința colectivă, fiecare generație inventând și sedimentând clișee, “mentalități și imagini etnice, atât despre sine, cât și despre CEILALȚI, care cu timpul, au devenit norme naturale ale traiului lor cotidian. Suspiciunea față de vecini, teama de alogeni s-au instituit conștient sau nu, în coordonate ale comportamentului etnic. La aceste popoare, grija pentru afirmarea identității naționale devine exagerată. Etnicitatea devine sinonimă cu supraviețuirea”⁵. Într-un asemenea context, extrem de interesantă este reconstituirea atitudinilor indivizilor din zona central europeană față de căsătoria mixtă, față de modalitatea care, printre alte mecanisme sociale și politice, putea duce în timp la o alterare a identității sale etnice și confesionale.

Căsătoria a reprezentat, până în modernism cel puțin, modalitatea esențială de formare a unei familii, de legitimare socială a existenței unei instituții de bază din istoria umanității. Prin căsătorie, cuplul format dintr-un bărbat și o femeie, alături de urmașii lor biologici, intra în ciclul cosmic al vieții și al morții. Căsătoria era considerată un act fundamental, sacru, divin, irepetabil, o taină, asemeni nașterii și morții.

⁴ *Ibidem*, p. 118.

⁵ Lily Rain, *Familia etnică mixtă. Județul Covasna, Sfântu Gheorghe*, 2001, p. 16-17.

Căsătoriei i s-a atribuit o atare valoare tocmai pentru a apăra viața familială de capriciile umane, de influențele păgâne, pentru ca familia să-și poată îndeplini rolurile sale economice, sociale, culturale⁶. Cum au privit locuitorii Transilvaniei la sfârșitul epocii moderne problema căsătoriilor mixte? Ce relevanță pentru istoric au textele lui Slavici citate anterior? Firește că asemenea mărturii literare și memorialistice surprind și comportamente demografice reale, clișee și prejudecăți care au influențat în mod decisiv piața matrimonială din Transilvania ultimelor decenii ale secolului al XIX-lea. În egală măsură, textele lui Slavici surprind o lume în mișcare, atât atitudinile conservatoare ale bunicului scriitorului sau ale Marelui în legătură cu amestecul etnic prin căsătorie sau prin adoptarea unor alte practici religioase, sociale etc., cât și deschiderile mentale spre interculturalitate, ilustrate de Persida și de Națl, sau chiar de scriitorul însuși, prin destăinuirile memorialistice sau chiar și prin materializarea în biografia personală printr-o căsătorie mixtă.

Limita inferioară a investigației noastre este dată de anii '60 ai secolului al XIX-lea, iar limita superioară ar fi sfârșitul aceluiași secol. Pentru demersul de față limita inferioară se justifică în primul rând mai mult din perspectiva existenței surselor statistice referitoare la unități administrative mai extinse decât o anumită localitate, deși trebuie să avem în vedere că abia acum se fac simțite din plin efectele modernizatoare ale Revoluției de la 1848, cu desființarea relațiilor feudale și generarea unei mobilități sociale care a antrenat multiple schimbări de mentalitate. După 1865, dispunem pentru Transilvania de date statistice corespunzătoare la nivelul comitatelor, scaunelor și districtelor, ceea ce face posibilă surprinderea dimensiunilor căsătoriilor mixte din spațiul transilvan. De ce ne oprim cu investigația la 1900? Considerăm că anul 1900 are o semnificație simbolică nu numai prin faptul că încheie din punct de vedere cronologic secolul al XIX-lea, ci și datorită faptului că pentru tema noastră are o relevanță incontestabilă. Pe de o parte, prin Legea XXXIII din 9 decembrie 1894, registrele parohiale de stare civilă și extrasele eliberate pe baza lor au încetat a mai avea caracter de acte publice, dar nu s-a interzis funcționarea lor. Pe baza reglementărilor din 1894 s-au creat oficiile de stare civilă ale statului, subordonate Ministerului de Interne, creându-se registre noi, mult mai

⁶ Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania. A doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, Cluj-Napoca, 1999, p. 151.

ample decât fuseseră cele parohiale. Statul a dorit să pună capăt divergențelor ce s-au manifestat între autorități și biserică ori chiar între diferite confesiuni, în privința consemnării fenomenelor demografice fundamentale și a judecării cauzelor matrimoniale. Fiecare cetățean era obligat să se înregistreze actele de stare civilă ale statului, iar împlinirea ritualului religios rămânea doar o opțiune a propriei conștiințe. Biserica a protestat față de aceste măsuri ale statului, însă fără vreun rezultat efectiv.

Pe măsură ce statul modern și-a organizat instituțiile în concordanță cu progresul înregistrat la nivel economic, politic, social și cultural, s-a remarcat sporirea interesului său de a controla și regla viața indivizilor. Perfecționarea sistemului de control asupra mișcării mecanice a populației aducea după sine constituirea unei baze de date pentru alcătuirea prognozelor de dezvoltare social-economică, pentru elaborarea de strategii politice etc.⁷ După 1895, prin introducerea legislației laice în problemele stării civile, a început diminuarea influenței bisericii în viața matrimonială a enoriașilor. Pe de altă parte, nu se poate omite faptul că în preajma anului 1900 are loc, pe un plan mai larg, o schimbare în comportamentul demografic nu numai la noi, dar și în alte zone⁸. Există suficiente indicii pentru a sesiza noi atitudini față de sex la începutul secolului XX, o mai mare libertate de mișcare a indivizilor, care atrage, firește, și o creștere a influențelor mentale urbane în problema raporturilor între sexe. Astfel, "liberalizarea" amorului, inclusiv în mediul rural (dovadă creșterea ilegitimității), "revolta" tinerilor față de aranjamentele matrimoniale ale părinților și rudelor etc. lasă să se întrevadă o nouă viziune asupra vieții. Aceasta, firește, a avut consecințe multiple și asupra căsătoriilor mixte, de aceea considerăm că perioadei de după 1900 i se cuvine o analiză distinctă.

Înainte de a încerca să surprindem dimensiunile cantitative ale acestui fenomen, să explicităm înțelesul noțiunii de "căsătorie mixtă". Statisticile elaborate de către autoritățile maghiare în perioada care constituie obiectul cercetării noastre operează cu o delimitare confesională, înregistrând toate căsătoriile încheiate de doi parteneri care aparțineau la două confesiuni diferite. Aceasta înseamnă că nu întotdeauna ceea ce documentele statistice consemnau drept căsătorie mixtă-amestecată (vegyes hazosság), presupunea și încheierea unui mariaj între parteneri ce

⁷ *Ibidem*, p. 72sq.

⁸ P.N. Stearns, M. Knopp, "Men and Romantic Love: Pinpointing a 20th Century Change", în *Journal of Social History*, vol. 26, no. 4, 1993, p. 770.

proveneau din rândul a două etnii diferite, deoarece diversitatea etno-confesională a Transilvaniei a făcut ca locuitorii aceleiași etnii să îmbrace confesiuni diferite (românii pe cele ortodoxă și greco-catolică, maghiarii pe cele romano-catolică, evanghelică reformată și unitariană, germanii pe cele romano-catolică și evanghelică CA - de confesiune augustină - etc.), sau etnii diferite să adopte aceeași confesiune. Firește că și asemenea căsătorii mixte confesional (însă care perpetuează endogamia etnică) prezintă o oarecare importanță pentru tema abordată, dar mult mai interesante sunt mariajele mixte confesional și în egală măsură, mixte și din punct de vedere etnic. Trebuie precizat că mariajele mixte au reprezentat și continuă să fie o modalitate importantă de creștere sau diminuare numerică a unor comunități, care au implicat consecințe demografice pe termen lung. Evident, acest tip de căsătorie a deținut o pondere mai redusă în ansamblul schimburilor maritale dintre unitățile sociale⁹.

Potrivit evidențelor statistice de care dispunem în acest moment, putem reconstitui dinamica mariajelor mixte confesional din Transilvania pentru circa un sfert de secol, respectiv pentru perioada cuprinsă între 1866-1889 (vezi tabelele nr. 1 și 2). O primă observație ce se impune a fi făcută vizează diversitatea regională a intensității fenomenului studiat. Astfel, se remarcă unități administrativ-teritoriale cu o rată redusă sau chiar extrem de scăzută a căsătoriilor mixte, printre care amintim: scaunul Ciuc (preponderent romano-catolic), în care rata căsătoriilor mixte confesional a variat anual în intervalul 1866-1875 între o limită minimă de 0,8% și una maximă de 2,8%; comitatul Zarand (preponderent ortodox), în aceeași perioadă, cu valori cuprinse între 0,7% și 2,3%; scaunul Cincul Mare cu limita minimă de 0,8% și cea maximă de 4,3%; comitatul Maramureș cu valori între 1,3% și 3%; comitatul Solnocul de Mijloc cu valori ale fenomenului de 1,9% și 3,3%. La polul opus se regăsesc unități cu valori sensibil ridicate: comitatul Alba de Jos care a cunoscut rata minimă de 11,6% în 1871 și cea maximă de 13,8% în 1875; districtul Făgăraș cu rata minimă de 10% și cea maximă de 17,2%; scaunul Odorhei cu valori cuprinse între 9,3% și 12,4%; scaunul Mureș cu valori de 11,4% și 16,1% etc.

O încercare de asociere a variației ratei căsătoriilor mixte cu o anume etnie sau confesiune riscă să nu reziste unei analize riguroase.

⁹ Gheorghe Șișeștean, *Etnie, confesiune și căsătorie în nord-vestul Transilvaniei*, Zalău, 2002, p. 68.

Tabel nr. 1

Căsătoriile mixte confesional în Transilvania între 1866-1875 (în%)*

Unitate Administrativă	1866	1867	1868	1869	1870	1871	1872	1873	1874	1875
C.Alba de Jos	13,2	11,9	11,7	11,6	11,7	11,6	12,1	12,5	13,4	13,8
S. Arieș	10,9	10	14,4	17,2	13,4	20,7	19,4	20,3	17,1	11,8
C.Solnocul Int.	5,1	6,9	6,7	8,9	9	7,3	7,3	8,7	8,8	7,3
D. Bistrița	11	4,8	11,3	10,8	5,8	9,4	6,3	8,8	4,7	7,1
D. Brașov	8,2	7,3	9,9	9,1	8,9	7,6	10	9,6	9,6	10,2
S. Ciuc	1,8	0,8	1,2	1,3	2,1	1,7	2	1,7	1,7	2,8
C. Dăbâca	6,7	7,4	7,1	7,4	6,3	7,6	8,1	7,3	9,2	9,1
C.Alba de Sus	5,1	6,5	6,8	6,4	7	8,3	5,7	7,5	10,7	11,4
D. Făgăraș	12,2	13,6	12,8	12,7	17,2	10	12,2	11,6	12,7	11,2
S. Trei Scaune	13	13,8	15,5	12	14,6	10,5	13,6	13,4	14,5	14,5
C. Hunedoara	6,9	5,4	6,7	7	7	7,4	7	8,6	10,4	8,2
C.Cojocna	7,4	7,6	8,3	9,8	7,2	12,1	12,3	11,1	11,9	11,4
S.Rupea	4,1	7	7,6	7,8	3,8	11	7	7,3	3,4	7,7
D.Chioar	6,9	7	4,8	4,7	5	4,8	3,9	5,4	4,8	3,9
C.Solnoculde Mijloc	2	2,3	1,9	3,3	2,7	2	3,1	3,2	2,2	2,1
C. Crasna	2,3	2,5	2,6	3,4	3,5	3,9	3,3	3,1	4	1,8
C. Târnava	12,5	13,2	16,3	15,2	14	15	13,9	17,7	16,8	13,5
S. Mureș	11,4	13	13,3	13,3	14	16,1	15,1	15,8	15,2	15,2
S. Medias	5,3	10,9	8,3	9,3	11	14	15,5	16,6	12,2	11,7
S.Cincul Mare	3	0,8	0,9	1,3	3,7	2,9	4,3	3	2,7	3,2
D. Năsăud	4,5	3,6	4	4,4	4,8	5,5	5,4	6,1	4,9	5,9
S. Sighișoara	6,5	2,5	7	3,3	3,6	3,2	8,3	4,6	2,5	3,5
S. Sebeș	3,8	12	7,6	7	9	6,5	6,2	7	6,7	9,4
S. Orăștie	16,9	18	16,6	19,4	17	8,5	4	6,8	11,6	19,5
S. Sibiu	11,2	9,2	9	9,5	9,8	12,3	10,2	12,8	13,4	12,4
S. Miercurea	4,1	1,6	6,7	6,4	1,5	3	3,5	3,4	4,5	6,1
C. Turda	12,3	12	12,5	11,2	10,7	5,7	6,3	4,5	15,5	14,5
S. Odorhei	9,3	10,1	11,7	10,3	10,7	10,1	12,4	11,4	11,5	10,8
S. Nocrich	10,8	9,7	12,4	11,4	7,9	10,9	10,7	14,4	12,8	14,1
C. Zarand	0,7	1,3	1,3	0,8	1	0,8	1,1	1,5	1,5	2,3
C.Caraș	3,4	3,8	3,3	3,5	4,2	4,3	3,7	4	5,1	4,8
C. Timiș	3,2	3,3	3	3,9	3	3	2,9	3,8	3,1	4,2
C. Arad	4,3	3,9	4,5	5,6	5,4	6	5,6	5,9	6,1	5,5
C. Bihor	7,3	7	8,5	8,7	8,8	7,1	7	6,8	7,2	7,3
C. Maramureș	2	1,8	1,4	1,3	1,5	1,8	3	1,9	2,1	2,1
C. Sătmar	8,5	6	5,4	5,7	5,6	6,8	6,5	6,4	6,3	6,4

*Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, II-V, Budapeșt, 1874-1878

**Conform organizării administrative de până la 1875: C=comitat, D=districț, S=scaun.

În cazul comitatelor Caraș, Timiș, Arad, Bihor și Maramureș au fost incluse și acele localități care astăzi nu fac parte din România

Tabel nr. 2

Căsătoriile mixte din Transilvania între 1876-1889 (în %)

Unitate adm.	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889
C. Alba de Jos	14,6	15,8	16,9	17	16,3	19	16,9	17,4	17,2	17,8	18,3	16,8	18,6	16,9
C. Arad	4,3	4,3	4,8	5,2	5,7	5,6	5,3	4,7	5,7	5,1	5,4	5,6	5,8	5,2
O. Arad	20,8	18,3	23,4	22,6	23	19,5	24,2	24,8	28	26,6	25,9	24,1	21,5	22,3
C.Bistrița-Năsăud	7,2	8,6	7,5	8,2	7,6	9,5	6,9	8,9	8,2	8,7	9,4	10,2	10,4	10,8
C. Bihor	6,5	7,8	6,9	7,3	7,8	8,9	8,8	8,1	8	8,8	9,3	8,6	9,5	9,3
O. Oradea	29,3	23,2	29,9	28,5	22,8	28,9	26	26,8	27,7	33,6	33,5	34,7	29,3	29,9
C. Brașov	10,4	13,6	13,3	12,1	9,7	11,3	14	13,1	11,9	11,2	11,7	11,4	10,4	12,5
C. Cluj	0,9	4,7	3,5	4,2	3,8	4,5	3,2	3,6	4,8	4,4	5,7	5,5	7,4	5,5
C. Făgăraș	14,5	24,5	16,5	14,7	16,5	15,1	13,7	18,6	18,5	13,1	14,8	17,8	16,7	12,3
C.Trei Scanne	15,3	15,5	16,8	14,5	15,9	15,3	18,4	16,9	16,9	16,1	17,9	17,5	19,3	19,1
C.Hunedoara	8,3	9,3	9,5	8,3	9,4	7,7	9,6	8,7	10,9	9,8	8,9	9,5	10,3	11
C.Țârnava mică	12,9	16,5	19,5	15,3	16,3	15,5	15,6	17,9	16,2	15,1	20,4	16,6	17,9	17,8
C.Cojoana	9,2	9,8	9,4	9,4	11,3	11	11,1	9,3	10,1	9,3	10	10,6	10,2	11
O. Cluj	34,9	39,7	39,8	44	37	36,9	45,8	38,4	37,6	44,1	40,6	39,4	47,9	46,9
C.Caraș	5,3	5,7	6,5	6,1	5,9	5,5	5,3	6	5,9	5,2	5,9	6,1	6,6	6,9
C.Maramureș	1,9	4,6	4,1	4,7	3,7	4,3	4,2	3,2	4,1	3,9	4,4	3,8	3,9	4,5
C. Mureș-Turda	14,1	13,2	16,7	14,2	15,6	15,4	15,1	14,8	16,6	17,9	17,5	17,6	15,8	19,9
O. Târgu-Mureș	28,6	41,9	43,4	38,5	42,8	37,1	43,1	39,1	36,6	44,4	39	43,2	37,3	44,2
C.Țârnava Mare	7,1	9,4	9,1	8,6	8	8,8	9,8	9,7	11	9,7	9,8	9,6	10,6	10,2
C. Sătmăr	6,8	9,1	8,5	9,8	7,2	8,7	9,1	9,7	9,6	10,6	9,8	9,7	9,7	10,2
O. Satu Mare	17,1	23,8	22,5	22,2	24,2	26,5	17,3	22,5	26,7	25,9	26,8	25,3	26,3	28,9
C. Sibiu	8,1	11,5	9,8	10,7	10,4	13,3	11,5	10,9	11,8	10,9	11,5	10,7	12,9	12,2
C. Sălaj	4,3	4,1	4,3	6,5	4,5	4,6	4,1	4,1	4,8	4,7	6	4,1	4,8	4,5
C.Solnoc-Dăbâca	10,6	9,4	8,2	10,5	9,4	8,6	10,6	11,6	8,7	11,3	10,4	11,4	11,3	13,8
C. Severin	2,5	2,6	2,9	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C. Timiș	3,4	4,3	4,4	4,9	3,6	4,8	4,4	4,6	3,9	4,6	4,1	4,9	4,4	4,3
O. Timișoara	22,8	14,1	14,4	19,4	17,7	19,6	17,3	12,2	15,5	17,3	20,4	20,4	21,1	16,7
C. Turda-Arieș	12,3	13,5	13,2	13,3	12,5	13,8	14	14,2	12,9	13,9	16,5	16,4	15	16,3
C. Udorhei	13,6	13,9	13,2	13,5	10,5	13	13,5	13,3	12,8	15,4	13,2	14	13,4	14,7

*Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*.VI-XIX. Budapest, 1876-1891

**Cazul organizării administrative de după 1875: C=comitat, O=oraș.

În cazul comitatelor Caraș, Severin, Timiș, Arad, Bihor, Sătmăr și Maramureș au fost incluse și acele localități care astăzi nu fac parte din România

De exemplu, în scaunele secuiești întâlnim atitudini opuse față de acest fenomen, scaunul Ciuc fiind reprezentativ pentru o endogamie confesională, în vreme ce scaunele Odorhei și Trei Scaune au cunoscut o rata a căsătoriilor mixte cu peste 10% față de Ciuc. La fel, în rândul scaunelor săsești remarcăm unități cu valori modeste (Cincul Mare, Miercurea) sau, dimpotrivă, altele cu valori ridicate: scaunele Orăștie, Nocrich ș.a.). Și în cazul românilor, cu o concentrare substanțială în comitatele Zarand sau Hunedoara, atitudinile față de mariajele mixte au variat consistent: Zarandul cu o rată foarte scăzută, iar Hunedoara cu o rată ce a fost mai mare în medie cu 5% decât în Zarand, districtul Făgăraș remarcându-se cu valori și mai ridicate. În aceste condiții, considerăm că doar studii de caz care să țină seama de realitățile locale, de tradițiile și practicile matrimoniale, de structurile etno-confesionale, de relief etc. pot să ofere explicații pertinente vis-à-vis de variațiile regionale ale căsătoriilor mixte. Doar perspective interdisciplinare pot aduce un spor suficient de cunoaștere la înțelegerea circumstanțelor care au determinat în timp lărgirea ariilor de selecție maritală dincolo de spațiile comunitare ale propriei confesiuni și etniei. O atare lărgire a selecției partenerului în afara comunității implică multiple conotații culturale care “țin de sistemele axiologice ale grupurilor sociale, de gradul de toleranță religioasă, de sisteme cutumiare și de simbolistica de prestigiu atașată unor grupuri etnice sau religioase”¹⁰.

După reorganizarea administrativă din anul 1876, în urma cărora au fost desființate scaunele, districtele și toate formele locale de autonomie administrativă în favoarea unei organizări unitare la nivelul întregii Ungarii de tipul comitatelor, sursele statistice ne oferă informații despre căsătoriile mixte atât din comitate cât și din principalele orașe ale Transilvaniei. Astfel, și pentru perioada 1876-1889 (vezi tabelul nr. 2), remarcăm înainte de toate o mare diversitate regională în ceea ce privește fenomenul căsătoriilor mixte. Continuă să existe zone ce prezintă o endogamie confesională și etnică pronunțată, precum în comitatul Maramureș unde limita minimă a ratei mariajelor mixte confesional a fost de 1,9% iar cea maximă de 4,7%; în comitatul Severin valorile au variat între 2,2% și 2,9%; în comitatul Timiș, rata anuală a căsătoriilor mixte s-a situat între o limită minimă de 3,4% și cea maximă de 4,9%; în comitatul Sălaj valorile extreme au fost 4,1% și 6,5%, iar în comitatul Arad de

¹⁰ *Ibidem*.

4,3% și 5,8%. Dincolo de majoritatea comitatelor cu valori medii, se situează alte unități administrativ-teritoriale cu o rată ridicată a mariajelor mixte. Printre acestea, semnalăm comitatul Alba de Jos cu valori cuprinse între 14,6% și 19%; comitatul Mureș-Turda cu rata minimă de 13,2% și cea maximă de 19,9%; comitatul Târnava Mică cu valori între 12,9% și 20,4%, comitatul Turda-Arieș cu o variație cuprinsă între 12,3% și 16,5%. Fără a înregistra salturi spectaculoase în ultimii ani ai perioadei pentru care avem informații sintetice la nivelul comitatelor, se observă tendința creșterii ponderii căsătoriilor mixte. În mai toate comitatele, valorile anuale ale mariajelor mixte din deceniul nouă al secolului al XIX-lea se situează în general peste valorile din deceniul următor.

Frapează în urma analizei tabelului nr. 2, ponderea sensibil sporită a mariajelor mixte în mediul urban, comparativ cu hinterlandul rural. În cazul marilor orașe pentru care dispunem de date statistice (Timișoara, Arad, Oradea, Satu Mare, Cluj, Târgu-Mureș), se observă o proporție de circa 4-5 ori mai mare a căsătoriilor mixte confesional comparativ cu restul comitatului. Bunăoară, în orașul Arad, valorile fenomenului cercetat au fost de 18,3% - 28%, în timp ce în restul comitatului de 4,3% - 5,8%. În Timișoara, variația căsătoriilor mixte s-a situat între 12,2% și 22,8%, în vreme ce în restul comitatului doar între 3,4% și 4,9%; în cazul orașului Cluj, rata a variat între 34,9% și 47,9%, iar în restul comitatului Cojocna valorile s-au situat între 9,2% și 11,3%. Firește, în mediile orășenești, diversitatea etno-confesională era mult mai pronunțată decât în mediul rural. De aici, posibilitățile sporite ale celor care trăiau în orașe de a-și selecta partenerul dintr-o paletă etnică și religioasă mult mai bogată. Apoi, interdicțiile sau reținerile care funcționau la sate în privința strategiilor matrimoniale erau vizibil alterate de comportamente mai puțin conformiste, de atitudini mai permeabile în ceea ce privește contractarea unei căsătorii în afara grupului social căruia îi aparținea individul. Interesant ni se pare faptul că orașele din Banat și Partium se situează mult sub nivelul unor orașe ardelenene în privința ratei căsătoriilor mixte (astfel, nici măcar limita maximă a ratei mariajelor mixte din orașele de la vestul țării nu atinge valoarea minimă cunoscută de Cluj sau Târgu-Mureș!). Structurile etno-confesionale relativ apropiate ale acestor două categorii de orașe nu ne ajută prea mult la descrierea acestui aspect. Rămâne să facem apel la tradițiile istorice, la modul în care a funcționat

toleranța-intoleranța de-a lungul vremii pentru a găsi suporturi explicative¹¹.

Tabel nr. 3

Căsătoriile mixte confesional din Ungaria între 1881-1900

An	Număr	%
Nr. mediu între 1881-1885	11.643	8,1
Nr. mediu între 1886-1890	11.688	8,8
1891	11.383	8,6
1892	12.610	8,9
1893	12.871	8,9
1894	13.170	9,1
1895	13.136	9,7
Nr. mediu între 1891-1895	12.634	9,1
1896	14.362	11,3
1897	14.461	11
1898	14.709	10,9
1899	16.269	11
1900	16.616	11,2
Nr. mediu între 1896-1900	15.283	11,1

*Conform Magyar Statisztikai Évkönyv. Új Folyam, VIII, Budapest, 1901, p. 29

Tabelul nr. 3 permite surprinderea dinamicii căsătoriilor mixte din întreaga Ungarie (mediile urban și rural cumulate) în ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea. Prima constatare ce se impune a fi făcută vizează creșterea de la an la an a ponderii mariajelor mixte. Dacă între 1881-1885 s-au înregistrat în medie câte 11.643 de căsătorii mixte pe an, în ultimii 5 ani ai secolului al XIX-lea s-a ajuns la circa 15.300. Proportional, ponderea căsătoriilor mixte în intervalul 1881-1885 a fost de 8,1%, între 1886-1890 de 8,8%, între 1891-1895 de 9,1%, iar între 1896-1900 de 11,1%. Această tendință confirmă observația rezultată în urma tabelului nr. 2, de unde rezultă o asemenea evoluție pentru mai toate comitetele și orașele din Transilvania. Ceea ce surprinde însă la tabelul nr. 3, este trecerea rapidă, oarecum “explozivă”, a valorii medii anuale a căsătoriilor mixte confesional de la 9,1% pentru perioada 1891-1895, la 11,1% pentru ultimii 5 ani ai secolului al XIX-lea. Este o schimbare de 2 procente care se explică în primul rând prin consecințele modificărilor legislative efectuate de către statul ungar în anul 1895, respectiv

¹¹ O perspectivă interdisciplinară interesantă asupra acestor orașe care ar putea oferi puncte de pornire într-un asemenea demers explicativ la Sorina Voiculescu, *Orașele din Câmpia de Vest. Structuri și funcționalități urbane*, Timișoara, 2004.

laicizarea înregistrărilor de stare civilă. Efectele acestor legi prin care statul se substituia bisericii în ceea ce privește controlul asupra momentelor fundamentale din viața indivizilor (naștere, căsătorie, moarte) s-au resimțit și într-o atare "liberalizare" a mariajelor mixte din punct de vedere religios în primul rând. Biserica a trebuit să accepte cu mai multă ușurință după 1895 mariajele mixte confesional, pentru a nu pierde enoriașii nemulțumiți de intransigența liderilor lor spirituali. De asemenea, și permeabilitatea mentală a diferitelor etnii ce conviețuiau în Ungaria vremii a cunoscut ușoare mutații în sensul unei mai mari disponibilități spre o căsătorie mixtă (în primul rând confesională dar ea putea să aibă și conotații etnice).

Tabel nr. 4

Căsătoriile mixte din Ungaria în anul 1892*

Relig mire sei	Religia mirelui								Din care căsăt. mixte	
	RC	GC	O	EA	ER	U	I	Total	Nr.	%
RC	62.231	1.002	267	1.216	2.105	65	-	66.886	4.655	6,9
GC	1.053	14.921	775	79	269	10	-	17.107	2.186	12,8
O	154	813	18.294	33	49	4	-	19.347	1.053	5,4
EA	1.128	63	37	9.018	464	14	-	10.724	1.706	15,9
ER	1.848	334	78	404	17.750	114	-	20.528	2.778	13,5
U	67	15	9	13	120	454	-	678	224	33
I	-	-	-	-	-	-	5.789	5.789	-	-
Total	66.481	17.148	19.460	10.763	20.757	661	5.789	141.059	12.602	8,9
Ccăs mixte	4.250	2.227	1.166	1.745	3.007	207	-	12.602	-	-
%	6,4	13	6	16,2	14,5	31,3	-	8,9	-	-

Legendă: Romano-catolică(RC); Greco-catolică(GC); Ortodoxă(O); Evangh. August.(EA); Evangh.Reform.(ER); Unitariană(U); Izraelită(I); Altă religie(AR); Relig. Nedeclarată(RN)

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új Folyam*, II, Budapest, 1895, p. 47

Concluzii interesante se pot desprinde din analiza tabelelor nr. 4 și 5, care prezintă situația căsătoriilor mixte confesional din întreaga Ungarie pentru 2 ani din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea (1892 și 1900).

Astfel, prima observație ce se impune este aceea că izraeliții (mozaicii), respectiv evreii, au fost cei mai puțin dispuși să încheie căsătorii mixte situându-se la limita inferioară a unei mobilități (exogamii) conjugale în afara confesiunii (etniei).

Tabel nr. 5

Căsătoriile mixte din Ungaria în anul 1900*

Religia miresei	Religia mirelui										Din care căsăt. mixte	
	RC	GC	O	EA	ER	U	I	AR	RN	TOTAL	Nr.	%
RC	67.107	1.189	423	1.538	2.956	67	150	5	9	73.444	6.337	8,6
GC	1.179	13.406	1.019	60	400	7	3	2	-	16.706	2.670	16,6
O	183	935	17.512	29	112	5	4	-	-	18.780	1.268	6,7
EA	1.366	44	39	9.505	566	11	14	-	2	11.547	2.042	17,6
ER	2.618	382	143	538	17.668	141	24	-	2	21.516	3.848	17,8
U	64	11	9	4	138	300	-	-	-	526	226	42,9
I	140	5	11	20	30	-	6.492	-	4	6.702	210	3,1
AR	-	-	-	-	1	-	-	2	-	3	1	33,3
RN	4	-	-	-	4	-	6	-	21	35	14	40
TOTAL	72.661	15.972	19.156	11.691	21.875	531	6.693	9	38	148.629	16.616	11,2
Căsătorii mixte	5.554	2.566	1.644	2.189	4.207	231	201	7	17	16.616	-	-
%	7,6	16,1	8,6	18,7	19,2	43,5	3	77,8	44,7	11,2	-	-

* Conform Magyar Statisztikai Évkönyv. Új Folyam, VIII. Budapest, 1901, p. 29

La polul opus se situează confesiunea unitariană, relativ restrânsă din punct de vedere numeric (circa 65.000 de persoane în toată Transilvania la 1900¹², cea mai deschisă spre căsătorii exogame: 33% în anul 1892 și circa 43% în 1900 dintre unitarieni au contractat căsătorii cu membri aparținând altor confesiuni, preferând în special evanghelici reformați și romano-catolici.

Observăm din cele două tabele că nu există diferențe frapante de comportament în ceea ce privește problema căsătoriilor mixte între bărbații și femeile confesiunilor cercetate, însă ușoare variații se pot totuși sesiza. Mirii romano-catolici se situează cu între 0,5 – 1% sub ponderea femeilor din aceeași confesiune care contractează mariaje mixte, iar mirii greco-catolici la 1892 au 0,2% în plus iar în 1900 0,5% în minus comparativ cu miresele greco-catolice care încheie căsătorii mixte. În cadrul religiei ortodoxe întâlnim o situație inversă celei romano-catolice, de această dată bărbații prezintă valori superioare din punctul de vedere al acceptabilității altor parteneri de confesiuni diferite: în 1892 6% față de 5,4% la miresele ortodoxe, în 1900 diferența crește la 8,6% față 6,7%. Aceeași situație se regăsește și la religiile evanghelică de confesiune augustină și evanghelică reformată unde bărbații au cu câteva puncte o mai mare toleranță față de miresele din cadrul aceleiași confesiuni.

În continuare, pe baza tabelului nr. 6, să urmărim care a fost comportamentul matrimonial al populației din 5 comitate și 5 orașe mari din Transilvania în funcție de atitudinea avută față de problema căsătoriilor mixte (în ANEXE se poate observa pentru fiecare unitate administrativă în parte cum au evoluat căsătoriile mixte în anii 1877, 1880 și 1885), încercând să deslușim, dincolo de mariajele interconfesionale, cât reprezintă cu aproximație căsătoriile mixte din punct de vedere etnic.

Am grupat confesiunile în așa fel încât să putem urmări modul în care s-au arătat dispuși/refractari românii să încheie mariaje mixte etnic cu maghiari sau germani, după cum și aceștia din urmă în ce grad au fost deschiși/închiși față de posibilitatea alegerii unui soț/soții de etnie română. Astfel, am considerat (cu marja de eroare inerentă) că ortodocșii și greco-catolicii pot fi încadrați ca români, iar romano-catolicii,

¹² Sorina Paula Bolovan, *Familia în satul românesc din Transilvania...*, p. 57.

evangelicii reformati și augustani, precum și unitarienii, ca fiind maghiari și germani.

Tabel nr. 6

Ponderea căsătoriilor mixte confesional în 1877, 1880 și 1885

Religia mirelui	Religia miresei	Tip de unitate administrativă		
		Comitat (Cojocna, Mureș-Turda, Bihor, Arad, Timiș)	Oraș(Cluj, Târgu- Mureș, Oradea, Arad, Timișoara)	Total
RC	GC,O	198 (32%)	76 (20,5%)	274 (27,7%)
	EA,ER,U	421 (68%)	294 (79,5%)	715 (72,3%)
	Total	619 (100%)	370 (100%)	989 (100%)
GC	O	612 (76,1%)	13 (14,1%)	625 (69,8%)
	RC,EA,ER,U	192 (23,9%)	79 (85,9%)	271 (30,2%)
	Total	804 (100%)	92 (100%)	896 (100%)
O	GC	649 (80,6%)	25 (18,2%)	674 (71,5%)
	RC,EA,ER,U	156 (19,4%)	112 (81,8%)	268 (28,5%)
	Total	805 (100%)	137(100%)	942 (100%)
EA	O,GC	43 (29,9%)	5 (3,8%)	48 (17,4%)
	RC,ER,U	101 (70,1%)	126 (96,2%)	227 (82,6%)
	Total	144 (100%)	131 (100%)	275 (100%)
ER	O,GC	111 (19,8%)	38 (11,6%)	149 (16,8%)
	RC,EA,U	448 (80,2%)	290 (88,4%)	738 (83,2%)
	Total	559 (100%)	328 (100%)	887 (100%)
U	O,GC	9 (10,5%)	1 (2,6%)	10 (8,1%)
	RC,EA,ER	77 (89,5)	37 (97,4%)	114 (91,9%)
	Total	86 (100%)	38 (100%)	124 (100%)

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII, X, XV Budapeșt, 1879,1882, 1889

În consecință, se remarcă faptul că mirii maghiari și germani romano-catolici au fost dispuși să accepte în proporție de 27,7% mirese române (ortodoxe și greco-catolice), în timp ce mirii maghiari și germani de religie reformată și evanghelică doar într-o mai mică măsură: 17,4% și 16,8% (unitarienii prezintă o valoare și mai mică - 8,1% - dat fiind faptul

că această comunitate este localizată mai ales în zona secuiască unde și ponderea românilor era mai modestă). Mirii români s-au arătat în schimb ceva mai permeabili contractând în proporție de 30,2% (în cazul bărbaților greco-catolici) și 28,5% (în cazul bărbaților ortodocși) căsătorii mixte și din punct de vedere etnic.

Acest eșantion confirmă ceea ce a obținut Gheorghe Șișeștean din cercetarea căsătoriilor mixte pentru o altă arie geografică din Transilvania, respectiv concluzia că în a doua parte a secolului al XIX-lea, criteriul etnic este "criteriul dominant în structurarea comportamentelor maritale, în raport cu cel religios"¹³.

Firește că în analiza mariajelor mixte, a exogamiei confesionale dar mai ales a celei etnice, trebuie să avem în vedere, dincolo de prejudecăți, gradul de mixtură etnică al localităților, piața matrimonială din localitatea de reședință sau arealul învecinat etc., precum și prevederile dreptului canonic, prescripțiile religioase ale principalelor confesiuni din Transilvania în materie de căsătorie.

Oricum, evidențele demonstrează că spre sfârșitul secolului al XIX-lea, pe măsură ce statul se laicizează și influența bisericii s-a restrâns, s-au produs anumite mutații în ceea ce privește atitudinea diverselor confesiuni din Transilvania față de căsătoriile mixte în sensul unei mai mari permeabilități față de contractarea unui mariaj cu un exponent al altei confesiuni sau etnii. Modernizarea societății, industrializarea și urbanizarea care au acompaniat evoluția provinciei în ultimele decenii înainte de izbucnirea Primului Război Mondial au generat o mai mare mobilitate în rândul populației, cu precădere în mijlocul bărbaților, mult mai dispuși să-și caute un loc de muncă în afara comunității tradiționale, ceea ce a însemnat nu de puține ori stabilirea definitivă într-o altă localitate și contractarea unui mariaj cu femei de altă confesiune și etnie¹⁴. Variațiile regionale care le putem sesiza din tabelele și anexele lucrării reclamă pe viitor investigarea pe orizontală a dinamicii căsătoriilor mixte din Transilvania, cât mai multe studii de caz pe eșantioane rurale și urbane, singurele în măsură să creioneze cât de cât fidel un fenomen cu multiple semnificații sociale și culturale.

¹³ Gheorghe Șișeștean, *Etnic, confesiune și căsătorie...*, p. 84.

¹⁴ *Ibidem*, p. 89.

MIXED MARRIAGES IN TRANSYLVANIA AT THE END OF THE MODERN ERA. DEMOGRAPHICAL ASPECTS

Abstract

The human being's identity supposes its belonging to a religious community, an ethnic group, and a nation; this belonging can either be inherited or obtained throughout life by the socialization process. Throughout history, until the end of the First World War, most of the peoples in Central and South-eastern Europe lived in an almost permanent insecurity related to their borders and ethnic identity, as well as to their confessional one. Obviously, such a rich geopolitical inheritance left deep roots in their collective consciousness; thus, every generation invented and deposited clichés, mentalities and ethnic images both about itself and about the others, which in time became natural rules of their daily existence. The suspicion about neighbours and the fear of the foreigners became, more or less consciously coordinates of their ethnic. Under such circumstances, it is extremely interesting to recreate the attitudes of the individuals in Central Europe towards mixed marriage and modernity which, together with other social and political mechanisms, could lead in time to an alteration of its ethnic and confessional identity.

This paper tries to offer some guidelines regarding the way in which the Transylvanian inhabitants perceived the issue of mixed marriages at the end of the modern era, especially because the legislative changes made by the Hungarian state in 1895 (the secularization of the registrations at the registry office) caused mental mutations. The effects of these laws through which the state took the place of the Church as to the control of the fundamental moments in the individuals' life (birth, marriage, death) were also felt in a certain "liberalization" of mixed marriages mainly from the religious point of view. Thus, after 1895, the Church had to accept more easily the mixed confessional marriages, in order not to lose their parishioners who were not pleased with the intransigence of their spiritual leaders. At the same time, the mental

openness of the ethnic groups living in Hungary at that time suffered weak mutations translated in a greater availability for a mixed marriage. However, statistics show the variation of this phenomenon depending on the environment (urban or rural), on the ethnic and confessional concentration in one region or another, and on the historical traditions and the mentality of that time.

ANEXE

Anexa nr. 1

Căsătoriile mixte din comitatul Arad în anii 1877, 1880, 1885*

Religia mirelui																	
RC			GC			O			EA			ER			U		
1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
-	-	-	-	-	-	10	12	14	2	6	6	16	22	15	-	-	1
1	4	3	-	-	-	32	34	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	11	7	22	16	38	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	1
6	11	10	-	-	-	2	-	2	-	-	-	4	-	4	-	-	-
8	19	17	-	-	-	2	2	4	1	2	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII. X. XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 2

Căsătoriile mixte din orașul Arad în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelui																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	1	2	3	6	15	26	6	12	9	11	19	34	-	-	1
GC	1	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
O	5	7	5	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	3	-	-	-	-
EA	3	4	12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-
ER	6	8	15	-	-	-	2	3	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-
U	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII. X. XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 3

Căsătoriile mixte din comitatul Bihor în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelui																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	9	9	14	10	6	13	1	1	2	47	51	76	-	-	-
GC	4	25	10	-	-	-	67	63	79	-	-	1	5	10	13	-	-	-
O	9	6	17	39	58	65	-	-	-	-	1	1	4	8	11	-	-	-
EA	-	1	1	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-
ER	52	37	66	6	15	12	6	10	9	5	1	9	-	-	-	1	-	-
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII. X. XV Budapest, 1879.1882. 1889

Anexa nr. 4

Căsătoriile mixte din orașul Oradea în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelui																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	-	4	7	1	4	4	2	3	7	8	18	29	-	-	-
GC	3	-	8	-	-	-	8	-	4	-	-	-	1	3	4	-	-	-
O	1	-	1	1	1	6	-	-	-	-	1	-	1	3	4	-	-	-
EA	4	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3	2	-	-	-
ER	17	17	25	7	5	3	3	3	5	2	2	1	-	-	-	1	-	-
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII. X. XV Budapest, 1879.1882. 1889

Anexa nr. 5
Căsătoriile mixte din comitatul Cojocna-Cluj în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelei																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	6	7	6	-	3	1	1	2	-	17	17	14	1	-	1
GC	5	6	2	-	-	-	27	44	35	5	9	3	9	2	9	1	-	2
O	3	8	3	39	46	48	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
EA	2	1	-	1	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
ER	12	21	17	6	11	4	1	-	2	-	1	1	-	-	-	2	8	2
U	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2	1	-	3	2	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII, X, XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 6
Căsătoriile mixte din orașul Cluj în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelei																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	3	3	6	3	-	-	8	2	9	17	28	40	4	4	6
GC	3	6	6	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	7	5	-	-	1
O	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
EA	3	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	2	3	3	1
ER	25	20	36	-	5	4	-	1	1	4	-	2	-	-	-	1	2	3
U	2	3	6	-	-	-	-	-	1	4	-	-	5	5	5	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII, X, XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 7

Căsătoriile mixte din comitatul Mureș-Turda în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia miresei																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	6	10	7	1	4	-	3	6	2	18	30	37	4	4	2
GC	12	5	19	-	-	-	29	32	41	3	3	5	8	8	7	-	-	1
O	1	3	4	25	37	33	-	-	-	-	2	4	3	1	4	-	1	2
EA	3	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-
ER	27	31	30	12	13	14	2	5	5	1	-	3	-	-	-	14	13	24
U	5	7	10	2	-	3	1	-	-	-	1	1	11	8	20	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII, X, XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 8

Căsătoriile mixte din orașul Târgu-Mureș în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia miresei																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	3	-	2	-	-	1	2	1	-	11	17	12	1	-	-
GC	-	1	1	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-
O	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EA	6	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
ER	7	13	15	2	2	1	1	-	-	2	3	4	-	-	-	1	1	4
U	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*, VII, X, XV Budapest, 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 9

Căsătoriile mixte din comitatul Timiș în anii 1877, 1880, 1885*

Rel. miresei	Religia mirelui																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	4	5	2	12	11	26	11	15	9	11	8	3	-	-	-
GC	-	-	2	-	-	-	56	31	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-
O	8	2	10	41	34	48	-	-	-	-	3	2	2	-	-	-	1	-
EA	5	6	9	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	2	2	-	-	-
ER	4	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*. VII. X. XV Budapest. 1879, 1882, 1889

Anexa nr. 10

Căsătoriile mixte din orașul Timișoara în anii 1877, 880, 885*

Rel. miresei	Religia mirelui																	
	RC			GC			O			EA			ER			U		
	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885	1877	1880	1885
RC	-	-	-	2	2	9	8	5	7	10	10	14	2	6	4	-	-	-
GC	3	2	2	-	-	-	1	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-
O	1	6	3	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
EA	4	12	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
ER	1	3	7	-	-	-	-	1	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

* Conform *Magyar Statisztikai Évkönyv*. VII. X. XV Budapest. 1879, 1882, 1889